

Baltijas Semkopis.

Apsteļamā:

Redakcijas mājs, Jelgavā, Katoku-ēdā № 2.
Rihgā: Šillinga, Kapteina un Luģava grahmatu-
bodis un pee kopmana Verchendorff, pilf. Raklu-ēdā
№ 13. Zitās pilfēhtās: wifās grahmatu-bodis.
Uf lauķeem: pee pagasta-waldehm, mahzitateem,
skolotajiem, 2c.

4. gads.

Rigā, tanī 27. septembrī.

Makfā:

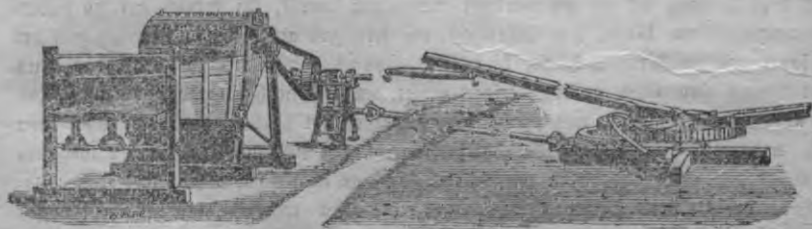
Ar Peelikutu: par gadu 3 rub., par 1/2 gadu 1 r. 60 t.
Bez Peelikutu: par gadu 2 rub., par 1/2 gadu 1 r. 10 t.
Par peesuhitšanu ar pastu uf katru eksemplari, ween'
alga waj ar jeb bej Peelikutu, jamahtā 60 kap. par g.
un 35 kap. par 1/2 g. Sludinajumu s peenem wifās
apsteļamās weetas pret 8 kap. par siglu rindinu.

№ 39. Lihds ar Baltijas Semkopi it nedetas isnaht Peelikutu ar stahsteem un derigu laika-kawekli; **1878.**
makfā 1 rub. par gadu, 50 kap. par pusgadu.

Saimneezibas nodafa.

Par kulamāhm maschinehm preekšč maigrunt- neekceem.

Labības iskulščana ar maschinehm noteek zaur to, ka pee welboma
ščhehršam peetaifiti siteji, kas loti ahtri apfahrt greešdamees eelaisio labibu
it kā ar spriguleem no wahrpahm isfīt, un pee otra maschinu sistema
zaur to, ka ne wis siteji (ščhehršofiki), bet pee welboma peetaifitas dšelsu
stiftes eelaisio labibu no wahrpahm isbraukā. Šchis beidsot minetais
sistems ir wispirmak no Zahna Kauschenbacha, Šchweizōs (Schaff-
hausenē) Ēropā leeliskam eewests un ir israhdijees par loti derigu pee
tahdahm maschinehm, kas ne ar garainu-, bet ar masu sirgu-spehtu
dšenamā un tadeht ari jo masahm šaimneezibahm pee-eijamās. Lasitaji
weht atminejees, ka masās stiftu-maschinees pirmo reisi 1875. g. Baltijā
ktuwa ihsti eewestas. No eefahkuma tahs gribeja ar roku-spehtu dšiht,
kā štakās semēs,*) kur kulamā labiba ir šausaka, ne kā muhsu
mitrakā klimatā un tadeht pee mums ar kulščanu zaur zilweku spehtu
negahja labi; gandrihs wifī, kas tahdu maschini nopirkušchi, to it ahtri
eetaifija ar sirgeem (zaur gepeli) dšenamū. Preekšč ahreemju ma-
gruntneekceem gandrihs it wifōs fabrikōs šchihš maschinees lihds šchim
taifitas ar weenati, proti 18 1/2 zelas platu eelaischamo zaurumu job
muti, bet pehz muhsu buhščanahm un waijadšibahm šchis platumis is-
rahdijahs par masu, jo zaur tam ar kulščanu negahja tik sekmigi:
labibu newar tik lahga islāist, trumele reisehm pahrpildahs, sirgeem,
ir gruhstaka willščhana 2c. Kamehr nu gandrihs wifī ziti agenti jeb
maschinu pahrdeweji palikuschchi pee minetahm wezahm maschinehm,
tamehr andeles-nams Zieglers un beedris, Rigā, šcho truhktumu
mehginajis nowehrst, tahdas Kauschenbacha maschinees ihpāšchi preekšč
Baltijas maigruntneekceem apsteledams, kuru eelaischamee zaurumi naw
wis 18 1/2, bet 26 1/2 zelas plati. Zif tagad sinams, tad šchihš pah-
labotās maschinees wifur atraduschas leelu patišščanu un sekmigu is-
platiščanu. Scheit peelikdami šchihš maschinees nobildejumu, mehs pee-

(Kauschenbacha pahrlabotā stiftu kulamā maschine.)

šimejam, ka ar to peeteek šaimneezibai, kam lihds 300 puhra-weetu
aramas-semēs. — Zaur paplašchinato eelaischanas-zaurumu, kā jau
minets, labibu war jo labaki islāist (isplatit) un ta teek ihpāšchi šchaidri
iskulta, pee kam sirgeem eet daudš weeglaki. Waijadšigs tē ir 2 sirgu
un iskult war stundā: seemas labibu lihds 5 puhreem, wafareju no 8
lihds 10 puhreem. Salnu kretuls isdara šawu usdewumu teizami un

*) Pa Wahziju, Franziju, Šchweizi un Italiju 2c. šchihš maschinees jau wairat
ne kā 200,000 eksemplārōs isplatitas.

atščkir pelus fahrtigi no šalmeem. — Transmisija maschini gan
padara dahrgaku, bet taulihds ari daudš derigaku, jo pirmfahrt maschini
zaur to war dšiht ar šifnu, kas, tilkihds kā šafnes, koka-gabali 2c.
maschine eegahjuschi, tuhdat nolez un maschini aptura, zaur to, kā lehti
protams, šaluhščhana loti teek aiskaweta, bej tam ari uf transmisiju
war weht otu šifnas-ripu uslikt un zaur to weht tihriščhanas-maschini
dšiht. Kad nekul, tad gepelim zaur transmisiju it weegli war peelik
zitu kahdu maschini, kā p. p. hekfelu-greešuju, linu-mihstiklas 2c. —
Ihpāšchi weht peesihmejams, ka šchi Kauschenbacha kulamā maschine

(Kulamā maschine preekšč it masahm šaimneezibahm.)

zaur zaurim ir no kulamā dšelscha, bej
koka rahma, kuršč neween ahtraki eet
postā, bet šlapjā laikā ari metahs un
sehgerus isgroša no ihstās weetas, zaur ko
sinams kulščana wairs ne-eet tik weegli,
kā no stiftu kulamās maschinees war ja-
gaidit. Pee tam tahs maschinees, kam koka
steles (rahmi), ir tik pat dahrgas kā tahs,
kas no dšelscha ween taifitas. — Kā dšird,
tad daudš tahdu maschinu ar koka stelehm
daudš weetas pa wifam nostahjuschahs
un isdotais kapitāls zaur to sinams ir
wehja. Bet no tahdas šlahdes it ihpāšchi
maigruntneekceem jefargajahs, jo teem masat
atleekahs kapitāla preekšč tahdahm dah-
gahm ismehgināščanahm, ne kā leelgrunt-
neekam. Tadeht mehs ari turam par
šawu usdewumu, tos darit usmanigus,
ka nebuhs tuhdat jau to maschini pirkt,
ko kahds pahrdewejs par labu usteiz, bet
alāsch apklaufitees, kuršč sistems ir par
jo derigu israhdijees. Gruhstaki jau ir
dot padomu, pee ka lai turahs maschinees
pehrtot. Agenteem jeb maschinu pah-
dewejeem ne it reises ir tahdas maschinees,
kas mums leeti der; daudšreis wini tahs

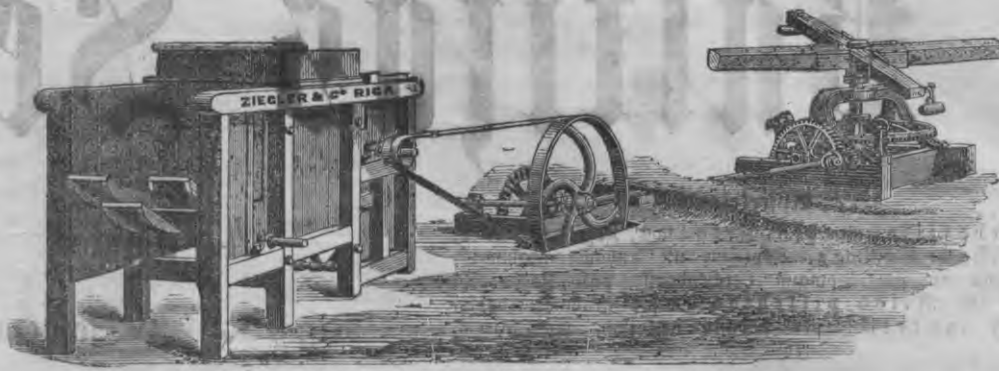
nem no teem fabrikeem, kas wineem jo weeglaki pee-eijami. Daudšreis
wini atkal no muhsu buhščanahm un waijadšibahm un no pašchahm
maschinehm ne kā laba nesin, bet usluhko, kā kuru katru prezī, kas
japahrdod, lai pahrdonot, eenahktu pelna. Tadeht pirzejam gan buhs
ja-eewehro, kur wina ihstās waijadšibas šaprot un pašihst, kas ari pats
no maschinehm ko prot un tadeht tahs derigakās pahrdod.

It masahm šaimneezibahm der maschine, kuras nobildejums šchē
šahnōs pašneegts.

Kuhlejs tē tapat gluschchi no kulamā dšelscha, bet šchi maschine
naw dšenama zaur šifnu, bet zaur dšelscha kahrti un riteneem, kas
pee kuhleja peetaifiti. Tadeht tē pee eelaischanas loti apdomigi
ja-isturahs.

Turpreti preekšč jo plāščahm šaimneezibahm, kur ihpāšchneeks
peespees maschini kalpeem ustizet, jo labaki derehs šchahda šiteju-
maschine no Richtera, kuras nobildejumu mehs šchi raksta beigās
peeleeekam.

Savas žitadas konstrukcijas deht ta ir daudz stiprāki taifita. Wina gan nekūl tik tihri, kā stītu-mašīnes, bet tamdeht wina atkal falmus un graudus jo wairat pasargā no fāfīšanas. Tē japeejubds 4 fīrgi, bet tomehr ar šo spēhku daudz wairat nepanah, ne kā ar diwi fīrgeem preekšč augščā minetas Kaufchenbacha stītu-mašīnes. Saluhst tē tik ahtri ne kas newar, pat ja neprahīgi strahda un ja nelaine atgabahs, tad fāfāfīšana naw tik gruhā. Ir pee fchīhs mašīnes peeder transmīfija un falmu kretuls. Wina ir loti lehta; pat pee tagadejeem flīteem naudas-kurfeem, wina maksā bej kretula 325 rub., ar kretuli 400 rub., lihds ar wīfu gepeli.

(Māhtera fīteju mašīne preekšč leelatahm fāimneezibahm.)

Wisapahriga dafa.

Par semkopības ištahdi Griwā.

No M. Slawischena.

Pehz programa un pehz eepreekščīgahm iślubinafchanahm ištahdei waijadseja eefahktees 19. un beigtees 22. augustā. Šchi no daudseem leelīfki gaidīta, daudz flawas un jaukumu apfolidama deena bij reif klah. Bij gan drusku apmahkusehs debefs, bet žitadi fchīhs deenas eefahktums nebij smahdejams. Wehjinšč drusku puhta un tahs loti daudz un daschadas flagas, ar turahm ištahde bij puščlota, wizinaja, kā gribedams ar to pašnot, ka nu wīfs gataws, lai tik nah, kam tihl, ištahdi apfahit. Publīka nelīfa ari uš fewi welti gaidit, bet fteidfahs no malu malahm uš Griwas pilsehtinu. Preekšč ištahdes iřredfeta weeta bij tīrgus plazis, pee uguns dsehseju mahjas. Wisaplahrt fchim plazim bij no dehteem taifita, kahdai leelai pajumtei lihdsīga ruhme, preekšč leeloem un maseem mahju lopeem un ziteem ištahdijumeem. Bet zeen. lafītaj! ko kawejamees ilgaf uš celas? Nahz man garā lihds, ja wehl wairat ko no ištahdes gribi finat. Bet papreekšč eefim pee kafes un isnemfim bīletes, finams katris preekšč fewis, uš wīfu ištahdes laifu par weenu rubli; jeb deenas-bīletes, kuras maksā: pirmā deenā 50 kap., otrā deenā 30 kap., treschā un zetortā pa 20 kap. Nau kā ištahdes wahrī ir it jauki ar wainageem un karogeem puščloti! Wīrs wahrteem ar leeleem burteem ir rakfīts: „Zaunfelgawas un Ūlufstes semkopības beedribas ištahde.“ Gefim nu eefīcha. — At, kā fchis plazis nu ir pa wīfam žitadu uřwalku dabujis! Ar eglītehm apfahditi zeli un zelīni eet krustim un fchlehfim, pa kureem ištahdes apmellefaji fchurp un turp preezīgi ftaiga. Mahleti benki ir fchur un tur iřlīkti, kur peekufjūfcheem atfehstees. Daschi masu lozīnu pudurini, pufu kruhmīni, noplautas labības kuhlīni, semē eestahditi kahposti un žitas dahrja fāfnes un ar labību apfehīti plazīfchi mums pilnīgi preekščā

stahda, muhju lauku dīhwi un muhs atgabdina, ka efam semkopības ištahde. Ištahdes wahrteem preti, uš platfcha widus, ir weena ar fahumeem un pukehm jauki puščlota, augsta, ařtonkantiņa mahja, kura iřfatahs gandrihs tā, kā žirkus mahja Rīgā. Uš leelajahm ee-efšanas durwīhm ir jau no tahleenes redfams wīrsrakfīs: „Amatneezības ruhme.“ Kreifā pušē fchāi mahjai ir muřītantu pawiljons. Labā pušē ir leela, ar wainageem un pukehm jauki puščlota buřetes fahle jeb dsehreenu un ehdeenu pahrdotawa. Bet kas nu tik ko eegahjis ištahde jaw domahs uš ehfchanu un dserfchanu? Gefim wehl tahlat, ištahdei wisaplahrt.

Bet rau, kā ištahde jau ir pīdījūfchs ar fīnfahriģeem un lufīģeem fkatitajeem, kuri nu pat ap muřītantu pawiljonu fahf pulzetees. Gefim mehš ari turp; tur buhs kas dīrdams. Ištahdes komitejas preřidents, kreismarshala k., barons fon Engelhardt, iřfāzija ištahdi par atfahtu un uřfauza muhju miřtam, augstam Kreiseram augtu laimi, uš ko klauřitaji ar fkanīgu hurah! atbīdeja un tad, zepures nonehmufchi klauřjahs uš Kreewu tautas dseefmas jaukahn fkanahm. Pehz tam runaja fchīhs beedribas sekreteers Welžera k., fchīhs ištahdes nodomu un mehřeē iřfahdrodams. Wīnšč fahīhdīfinaja muhju leelu walfti ar dahrju un Griwas pilsehtinu ar rofī, fāzīdams: Kad rofe fewi puščlo, tad wina ari dahrju puščlo. Wīnšč žerot, kā Griwa zaur fawu ištahdi žil ne žil peepahīhdīfeshot kurfemes, kā ari muhju Kreewu walfts darbu un semkopību weizīnat. Wīnšč patezjāhs beedribas wahrdā, tīllab fchīhs komitejas lozēkleem, kā ari wīfeem ziteem, kas publejufchees pee fchīhs ištahdes. Wīnšč ari peemīneja, kā fchi ištahde ne-efot til pilnīga, kā tad wainu un truhzību newaretu atrah, bet wīnšč palaujotees uš publīkas pazeetību un t. t. Šchi ištahde efot bej brandwīhna, tas nofīhmejot, ka semkopji dřenotees uš labu, fahīģīgu dīhwofchanu. Pehz fchīhs runas publīka iřfāzija fawu labpatīfchanu, kura tīla ar muřīka fkanahm pawadīta. Weīdsot wehl runaja profeřors Wolfa k. no Rīgas. Wīnšč iřfahdroja, kas ištahde iřfīti ir,

Sadstīhwe un fūnība.

Bail no konturenzes.

Sagaidamās awīfes „Wāls“ redahzija muhs uřāzīnāja, tahs pirmo jeb prowesnumuru „Wāltijas Semkopim“ peektīl klah, lai ari fcha zeen. lafītajī ar min. jauno laikrakfītu eepahfītos, pee kam Weber'a k. wehl peefīhmeja, ka pehz wīna pahreleezīnāfchanahs ari tahs žītas Latw. laikrakfītu redahzijas fcho wīna uřāzīnājumu ne-āfrahīdīhs. Bej jeb kuras īrēnas mehš jawa jaunā amata-beedra wehīefchanos apfahījamees iřpīdīt. Pehz kahdahm nedelāhm wīnšč mums wehīfija, ka wīnam fīpri mīfjees, ari no „Wālt. Wehīfnefcha“ un „Rīgas Lapas“ zeen. redahzījahm tahdu pat labprahīģīgu pretim nahfīchanu fāgaidot. Gefahlumā B. Dīhrita k., dabujis finat ka „Wālt. Seml.“ fawu jauno brahli „Wāls“u pirmo reifī nems lihdsā tautās, gan ari no fawas pušes to peefolīfīs, bet wehīlat tafīfchu atkal apdomājees un Weber'a k. wehīfījis, ka wīnšč fawu folīfchanu nemot atpafat, jo tad wīnšč eefahzīs fawas awīfes iřdot, tad tahs ari neweens ne-efot nehīmīs lihdsā. Weber'a k. turot par fawu peenahlumu, mums to finot, jo warot buht, ka muhju apfahīfchanahs dībīnāfjehs uš wīna iřfāzīto žerību, ka ari Dīhrita k. lapas wīna awīfī nems lihdsā. Kā patš par fewi protams, mehš pee fawas reif iřfāzītās folīfchanas palīlahm, jebfchu Weber'a k. žerības Dīhrita k. awīfchu labad bīja wehīdā gahjūfchās. Mehš ari wīfu fcho leetu nebhūim tahlat aīřnehmufchi, ja kahds Dīhrita k. peefīhmejums „Wāltijas Wehīfnefī“ muhs nebhūtu peefpedīs, par to jo fīhtali pahrrunat. Dīhrita k. peefīhmejums fkan tā:

„Wālt. Semkopja“ iřdewejs, G. M. k., ir uřnehmees buht „Wāls“am par kolporteerī (awīfes iřdalītaju un rofas-puifī).“

Kahda teefība jeb ari tīlai kahds eemeflīs zeen. Dīhrita k. wareja jeb newareja buht, mums tahdā wīhē uřbrukt par to, ka mehš pret jaunu awīfī iřturamees laipnī-

gahī ne kā dahfchi žiti, un waj tahdus wahrbus, ka D. k. tē iřteetajīs, pa wīfam peeflahjahs nodrulat laikrakfīdā, kas grib lai to zeenā tura, — to jau gan atfīhs zeen. publīka pate; mums tīlai par leetu pašchu wehl kahdi wahrbi japeemim.

Kad kahds kam peektēfōfcha weeta jeb tahds amats jau ir, kas wīnam darba un maīfes deefgan atmet, iřdod jaunu awīfī, tad japeenen, ka wīnšč ne wis tīlai pelnas deht to dara, bet ari un warbuht wiswairat tadehf, lai wīnšč ari no fawas pušes peepahīhdīfetu tautai pee fahrtīgas un felmīgas atfīfīfības. Tas nu gan ari buhs japeenam no Weber'a k., jo, kā wīfeem finams, wīnšč ir adwofats, darba un maīfes wīnam jau fchīs amats deefgan atmet, un ja wīnšč tomehr iřdod awīfī, tad wīna nolūhs gan buhs ne wis pirmā fahrtā pelna, bet tautas labfahīfchanahs, kuru wīnšč nodomājīs pabalftīt. Tadehf ja wīnam fchi nodoma iřpīdīfchanu mehģīna gruhā padarīt, zaur to mafal wīnam pašcham, ne kā pašchāi tautai teel fahde padarīta, un ja fcho darbu padara kahda žita laikrakfīta redahzija, tad tas wehl mafal aīřbīdīnājams. — Latwepfchi no fawas pušes ir wīfai patezīģī par katru labu rakfīneezības-augli, to wīni ir deefgan gahfchi peerahdījūfchi. Iřpahfchi wīni to iřrahdījūfchi, tad „Wālt. Wehīfnefīs“ uřfahla fawu žeku, un tadehf wīneem gan bīja pilna teefība no ta fāgaidīt, ka tas no fawas pušes wīnus nelawehf, pret žitu kahdu awīfī, kas wīneem tagad teel pahneegta, til pat patezīģī iřtūretees. Deemfchē wīneem, tā žerot un fāgaidot, ir loti wīhrees. Peepeschi wīneem ja-atfīfīst, ka „W. W.“ wīni pabalftīfchanu atmafā ar nepatezīģību un strahdā pa wīfam žitadā garā, ne kā wīni dahījūfchi un grib un wehlejahs. Žil mehš fawas tautas ženchanos un wehīfchanos atfīfītam, tad wīna par wīfahm leelahm grib atfīfīdā fahrtīģī uš preekšču dotees un ne-īřfchīr nebhūht fīarp weenu jeb otru wīhru, kas wīnai fcheit nahf patīhģā. Wīnai ir glufchi weena alģa, kas awīfes iřdod, ja tahs tīlai ir labas, ja zaur tahm tīlai teel pahneegts, kas wīneem waijadfīģis un leeti der. Loti flāidri tas ir peerahdīs zaur „Wālt. Seml.“ Ko pret to jau it no pašcha eefahlumā nefarunaja un nefarahfīfija! Žil iģgni pret wīnu ne-īřtūrejahs „Latw. Awīfes,“ pat ne wīna flubīnājumu ne-uf

uflaweja scho pirmo Grivas istahdi un isjazija to wehleschanos: lai nebuhtu ilgi jagaida us nahkofchu istahdi schini pilsehtina. Ar publikas labpatifchanas saukfchanahm un musikas fkanahm, tika pabeigta istahdes atklafchanas zereemonija. Bij deefgan jauki; tif janofochelo, ka ne weens dseedataju foris nebij peedalijeas. Nu publika isflihda paschus istahdijunus jo smalkafi apstatit. Pirmā deenā leelafa data istahdes apmekletoju bij no augstafahm lahrtahm.

Cefim nu ir mehš, ka jau semkopji, papreefch mahju lopinus apstatit. Istahditi bij 48 firgi no schim fugahm, ka: Arabijas, Anglijas, Kreewijas, Pinu, eefschemes un ari no daschadahm jauktahm fugahm. Tē bij daschi it labi firgi; bet kuri bij tee labafee, to dšir-defim tad, kad premijas tiks isdalitas. Gowju-lopni bij 34 gabali no schahdahm fugahm: Breitenburgeefchu, Holsteineefchu, Angleeefchu, Albaneeefchu, Dšifrihu, eefschemes un no daschadahm jauktahm fugahm. Bij preeks flatitees, kahdas leelas un labas gowis, leeli trefni wehrfchi un loti labi un leeli teki fchē bij atwesti. It ihpafchi diwi, weena itin balta, weenu gadu un 7 mehneschi weza gotina, ar wahrdu „Antonija“ un weens tapat itin balis, weenu gadu un 2 mehneschi wezs wehrfchis, ar wahrdu „Fridolins,“ abi no fšaidras Breitenburgeefchu fugas, tika no publikas ar labpatifchanu apstatiti. Schee lopini bij trefni, gludeni un tif leeli no auguma, ka leelas peeaugufchas gowis. Tas bij smuks pahritis. Scho pahriti nopirka Bruttan f. par 301 rubli. Rahdi lopini, tahda ari zena. Scho pahriti, ka ari wehl daudš zitus gowju-lopus, firgus, aitas un zuchas, bij istahdijis fchihš draudšes leelšungs, hofmeisters Dr. A. fon Dettingen.

Lafitaji nu gan domahš: Efelenzes leelšungs dabuja taf to pirmo prehmiju? Nē; wišch nepeenehma! No pascha eefahkuma wišch lihš ar Alt-Bornes baronu N. fon Engelhardt f. atšajjahš no prehmijahm. Waj tas naw par jauku preefchšihmi ziteem? Waj tas nau it fšaidra leeziba, ka fcheem mineteem leelšungeem, neween saws, bet it ihpafchi wispahrigs labums un labklafchanahš ruhš? Augšā laime teem!

Cefim nu tahlaf uš otu istahdes stuhri. Tē ir istahditas 10 aitas, no schahdahm fugahm: Southdorn (laf. Sautdern), Dšifrihu un Efelifchu. Pa leelafai dafai bij labas. Weena jauna aitina tika pahrdota par 16 rubleem. Zuhku bij 29, no Berfchires, Prinz Alberta, Seffolka, eefschemes un ari no jauktahm fugahm. Tē bij fo papreezatees, neween semkopjeem, bet it ihpafchi defineeteem un speka mihlotajeem; jo daschi wepri bij tā nobaroti, ka knapi wareja pastaigat. Tē bij ari teizamas waišlu-zuchas, daschas ar wiseem šweneem. No 3 lihš 4 mehnefchu wezeem, brangeem un leeleem šweneem bij wairaf pahru. Daschi pahri tika par 30 un 35 rubli pahrdoti. Marjinowas (Marienhöfcher) skolotajs Martin Richter f. bij diwus, 3 mehnefchu wezus, no eefschemes fugas, pascha audfinatus šwenus istahdijis. Schis pahritis tika ar labpatifchanu no latra kreetna semkopja apstatiti.

nemdamaš un to par „Baltijas melkopi“ notrifidamaš, ja, beidšot winam ahtru nahwi wehlebamaš! Un kahdas apwainofchanas pret winu naw isjazijis B. Dšifra f. un wina palihgi! Un tomehr wišs tas it ne ka naw lihšjeis: „Baltijas Semkopim“ jau ir 3000 un wina „Peeikutam“ tuhli pirmā gada 2500 abonentu! Zif daudš žitadi spreefch pate tauta, žil maš wina eewehro personiflus naidus un fšaufchanu! Un tā ir pareifi darits; tas ari peerahda, ka Latweefchi wairs naw neattihfritu laufchu bars, fo war eenufinat un wesi tur grib; wini šir pašchi ihfo zeku atrast; beidšot titai uš tahdu wišfi ir eefpehfama břišwa konturenze, břišwa žihnišchanahš rafšneezibas-laukē, lued ušwaretajs war buht latrs ušzihtigs strahdneekš, weena aiga waj tas studeerejis waj nē, waj tam deefin žil draugu jeb eenaidneeku. Ne wis, kas tas strahdneekš, bet fo tas pastrahda, tē triht swarā. Un ja tee, kas žitahrt no tautas kuwa islutinati un loti augšā zeenā tureti, ar mafaf ištareteem un pat wehl nizinatēem strahdneekēem nešpehž konfureeret, newar winus pahrwaret, tad fcheem beidšamajeem pehž Deewa patefšibas, peenahlahš gruhsteem šweebreem išpelnitā alga un lutelēem jawehrfchahš semati, tant weetā, fo tee war eenemt pehž sawa nopelna, ne wis pehž wezas parafstās wišjes. Un awifei, kas ne-attaišno tahš uš winu dibinatās zeribas, ir drufjin ja-attahpajahš un ja-attahj weeta tahm, kas fchihš zeribas išpiida. Lai nahl un strahda žil awiſes til ween grib, wiſahm buhš deefgan darba; lai ruhgt un lupu un fadurahš un atfchahš gara-špehki tautas rafšneezibas-laukē, wišem tur buhš ruhmes, wiš tautai warehš iſrahdit, fo tee spehž. Bet „šinkfojot un puhštot,“ „pelawas uš tirgu webot“ un no weza krahjumina krenfchot lai neweens wairs nebonā lawrus eemantot — ar teem laifeem, tur tā wareja, ir „pagalam.“ Ahra uš žihnišchanahš-weetu, klah pee arka, klah pee eefchahm!

Tadehš kad ari ir wiſai nepareifi un nepraktiſti, kahdu jaunū awiſi tautai aiſturet un eepaſiſchanos ar to winai padarit gruhtu; muhfu laišos tahds-maſiſch manewers it nebuht wairs „newelk.“ Kahdu gadu nu gan kahds maſs puiziniſch uš tahdu wiſfi war kluiht nokawets, ar tahdu awiſi eepaſiſtees, bet pehž gada laita ſin

Schee ſiweni gan nebij til trefni, ka daschi žiti, tikpat wezi, no ahſfemes fugahm; tomehr bij tikpat flakfi un leeli no auguma. No mahju putneem bij til diwas tā noſauktas gulbju ſofes uš istahdes.

(Uš preefchu wehl) (Uš preefchu wehl) (Uš preefchu wehl) (Uš preefchu wehl) (Uš preefchu wehl)

Wehstule no Tehrpatas.

Zeenijamā redatžija! Jau daudš agraki gribeju žums par kahdu ſwarigu un eewehrojumu notikumu preefch Tehrpatas Latweefcheem paſinot, proteet, par jaun-eewehletā Latweefchu walodas lektora Lautenbacha Jehlaba preefchlaſijumu eefahkumu un par wina runu, kuru wiſch 25. auguſtā ſawā amata eestahdamees tureja, bet kuru arweenu ſiwri nokawets, ſawu wehleschanos peepildit un nebuhtu warbuht nemaš pee tam tizis, ja nebuhtu ſawads dšinulis uš tam gadijeas. Neſen atpatal ſahlahš kahdam draugu pullam kopā eſot waloda, kuran Latweefchu laifkraſtam gan ir wairaf iſglihtotu laſitaju. Weens mineja to, otrs to, beidšot weenojahš tanis domās, ka laifam „Latw. Awifehm“ buhš wairaf mahžitu laſitaju, ne ka žiteem Latwu laifkraſteem, tadehš, ka wina apgahdatajs tura par waijadſigu, ne wis par tahdeem neekeem, ka pee muhfu uniwerſitetes atkal tehnuwalodas lektors un kopejs eezelts, paſinot, bet gar par to preefch Latweefchu tautās loti ſwarigo un eewehrojamo notikumu, ka „lihdiſchinigais Anglu (!) walodas lektors pee Tehrpatas augſtkolas, N. Boyle f. atſahjahš no ſawa amata un aiſeet uš Peterburgu dšihwot.“ No žitu gan „Latw. Aw.“ apgahdatajs, par Anglu walodas lektoru ſinodams un par Latweefchu walodas lektoru gluſchi klufu zeeſdams, grib iſfazit, ka tilai ka wina laſitaji jau ir til augſti mahžiti, ka ar wina godu nemaš neſaeetahš, teem par tahdahm praſtahm un neela leetahm, ka p. peem. par Latweefchu jeb ſemteeku walodas kopejeem, kahdas ſinas paſneegt, un ka turpretim tee par mihlās, dahrgās Anglu walodas kopejeem jau newar nekahdā wiſfē bej ſinahm palikt, laifam tadehš, ka wini wiſfi Anglu walodu mahžahš un prot. „Latw. Awifchu“ apgahdatajs, laifam domadams, ka par daudš par Latweefchu leetahm un waijadſibahm runai naw weſeligi, apmeerinajahš ar ſalbin jauko aſtinu, ka pa Latweefchu leetahm jau žiti Latwu un ari Wahzu laifkraſti deefgan ruhpejahš, ſtarp beidšamajeem it ihpafchi „Neue Dorpt. Stg.“ jau pehri un ſchogad par Latw. lektoru ſinodama un pahrtreekdama un tagad pat wiſu wina garo, jauko runu nodrukadama. No ſawas puſes grihu teem „Latw. Aw.“ laſitajeem, kas jau ruhktas aſaras par wina mihlā paſiſhtamā Anglu walodas lektora aiſeefchanu raudaſuſchi, par ſirds-apmeerinaſchanu paſinot, ka lektors N. Boyle arweenu wehl Tehrpata ſturedamees tſchakli ween ſawu amatu kopj un uš jaweem Schelſpira preefchlaſijumeem ſawas jaunakās zeenitajas, „Latw. Awifeh,“ laipni eeluhgdams leel winai paſinot, ka wiſch Kreenu walodas neprajdams

jau wiſa Latwija, kas no tahš, kas no tahm žitahm awiſehm turams. Un tad? No man palihdeja tahda aiſlawefchana! Tē nu bij. Akurat buhš tautai rahdit, kas wina no jauna teel peedahwats, lai wina waretu atſiht un ſpreeft, kas turams no ta, fo paſneedš. Žitadi darit war tilai tas, kas ne-aprehtina, kahda ſtahde laſitajeem teel padaritā, kad teem weli janoplehſch ſahbaki eijot uš grahmatu-bodehm, tur jaunā awiſe redjama. Un muhfu laišos tatiſchu ari no welligas ſahbaku noplehſchanas buhtu jaſargajahš, jebchu dascham gan loti „hail no konturenzes.“

Kallela titan ir ta wiſleelata puſe, kas lihš ſchim paſiſhtama. Wina tilai Sumatras-ſalas meſchu widos ir atrodama. Tahš puſpurim ween, eekam kas uſſeedejis, gandrihš weſela pehda žauri mehš, un ir tunſcharkana krahša. Puſes ſeeds, kad tas pilnigi uſſeedejis, ir gan ka iſhtens břišnumš ſtahdu-waiſfi uſluhfojams; jo tas ir gandrihš trihš pehdu piats. Wiſa puſe ſwer 12—15 mahž. Mehginahšchanas, ſcho miſa-puſi Eiropa pahrfahdit, leetahš wehl lihš ſchim bej ſefmes palitufchas. G. M.

Preefch žuhku-utu iſklaufchanas jaunū 30 grāni netihritas karbol-ſtahbes un ja-iſmaifa ar uhdeni pilbitā ſpani. Ar ſcho maſijumu žuhlas wiſzaur ſamaſgā. Titai newaijaga peemirſt žuhku ſaka grihdu un ſeenas ar laika peenu un karbol-ſtahbi nomafgat, lai wehl atliufchahš utes iſnihžimatu.

Derigš pulweriſ puznaſchu patrihſchanai. Preefch tam jaunū 2 lotes ſmalki ſagatowetu aiſwas pelnu (Binnogid) un til daudš uhdeni iſlauſetas ahholna-ſtahbes (Aleſjāwe), ka abus kopā ſamajot, war mihllu ſataiſit. Šchi mihli ja-uſſmehre uš naſchu trinamo ſiſnu un kad ſataiſiſe tad ar uhdeni ja-atuſtrina. Uš ſcho mihllu trihts puznaſis pehž maš wiſzeeneem paleet loti aſš.

us Peterburgu ſcho puſgad nemaſ nebonā eet. Zeen. redalziā! Sinadams, ka turpretim Zuhſu godajamās lapas laſtaji deſmitreis wairaf zeeni un wehlahs paſinojumus par ſawu tehwu-walodu un winas kopejeem, ne kà par ſweſchahm walodahm, grihu tagad, zaur „Latw. Awifehm“ pamudinats, ſteigſchus ween to panahkt, ko nolawejis. Domajeet pee ſakamwahrda „kas lehni nahkt, tas labi nahkt,“ lai gan tas ſchoreiſ nemaſ naw weetā, un peedodeet manu gauſibu!

Sawas wehſtules eeſahkumā runaju par kahdu eewehrojumu notikummu tilai preekſch ſchejeenes Latweeſcheem, bet tagad man ſchkeet, ka ſchis 25. auguſts, kurā pehz 4 gadeem pirmo reiſi atkal par muhſu tehwu-walodu preekſchlaſtjumi uniwerſitetē ſahlahs, ka ſchi deena ari preekſch daudſ ziteem tautas-brahſteem buhs no deefgan leela ſwara, ka par to druſku plaſchaki pahrtreezam. Pehz labas teefas jau 30 gadu pagahjuſchi, kamehr Latweeſchu waloda ſcheitan bija bahrenite, jo lektori pehz kreetnā Roſenbergera bija tilai algadſchi ſawā amata, tadeht bij ari lihds 80. Klauſitaju leelajā auditorijā (iſtabā) ſapulzejuſchees, gan profefori un ſtudenti, gan lektori un ſkolotaji, lai dabutu reiſ ko kreetnu un uſtizamu par ſweſcho, nepaſiſtamo walodu dſirdet. Ar preeku waru apleezinat, ka jaunais lektors ſcho wehſchchanos pilniqi attaiſnoja. Winſch uſſahka ſawu mahzibas amatu ar ſiniſki iſſtrahdatu un jauki un ſwabadi preekſchā zeltu garaku eeſtahſchanahs runu par „Latweeſchu gramatikas wehſturi,“ pee tam ari wiſas gramatikas iſweizigi pahſpreeſdams. Sawas runas eeſahkumā tas iſſazija, ka, tapat kà zitu ſinibu wehſturi eſot ſekme un augſchana manama, to paſchu warot ari no Latw. gramatikas wehſtules, proteet, no Latweeſchu walodas pehtijumeem leezinat. Lihds ar zitu ſinibu weenmehrigu peenemſchanos eſot ari nenoleedſami Latw. walodas pehtijumu peenemſchanahs eewehrojama. Lai gan diwiſimtu gadu laiſā, kamehr pirmā Latw. gramatika rakſtita, lihds Bielenſteinam til kahdas peezas Latw. gramatikas iſdotas, tad tomehr peerahdot tahs paſchas, ka ari ſchē newarot palikt kà bijis, ka ari ſchē ſoli uſ preekſchu jaſper ar nerindamos pehtitaju zilweku garu, kas nemitedamees wiſōs ſinibas laukōs uſ preekſchu ſteidsahs, gan pehtidams, gan apſpreeſdams, gan weeku krahdams. ſchi ſekme parahdahs neween ahriqi, gramatiku ſkaiſtu wairumā un gramatiku beejumā, bet aridjan winu ſatura labumā.

Pehz ſcheem eewehchanas-wahrdeem runatajs eedaliſa Latw. gramatikas wehſturi diwās periodēs, kà:

1) tani periodē preekſch walodu ſalihdſinaſchanas ſinibas iſzelſchanahs, no 27. gaduſimtena widus, no Manzelija un Fūredera, lihds 1848. gadam, lihds pirmajam Latweeſchu walodas lektoram, Roſenbergerim, Tehrpatā, un 2) tani periodē pehz walodu ſalihdſinaſchanas ſinibas iſzelſchanahs, no 1848. gada, no Roſenbergera, lihds muhſu deenahm.

Pirmo periodi tas aprahdija par tahdu, kurā Latw. gramatika tikufe tilai preekſch ſadſihwes un amata nepeezeeſchamajahm waijadſibahm ſarakſtita, otro par tahdu, kurā Latw. gramatika kluwufe neween preekſch dſihwes waijadſibahm, bet ari — un wiſnotahkt — preekſch ſinibas waijadſibahm, proteet, ſiniſki apſtrahdata. Winſch apſpreeſda tad pa rindai it wiſus Latw. gramatiku un ſwarigako gramatiku un ſwarigako gramatikas gabalu ſarakſtitajus no pirmā lihds pehdejam. Geſahkdams no pirmajeem Latw. walodas pehtitajeem iſ 17. dabuſimtena widus, no Manzelija, Fūredera un Adolphija, tas gahja apſpreeſdams zauri zaur Lat. walodas pehtibas attihſtijumeem, pakawedamees pee wiſteelafajeem ſchi darba weizinatajeem, pee Stendera un Bielenſteina, ſcho ſlaweno wihru nopelnus Latw. walodas deht teikdams un ari Gardera un lektora Roſenbergera nopelnus ſchini ſinā peeklahjigi atſihdams.

Stenderim (kas miris 1796. gadā), Latweeſchu rakſtneezibas dibinatajam un pirmās pilnigahs Latw. gramatikas ſarakſtitajam, ſtahwot pirmās periodēs wiſaugſtafajā weetā blakus prahweſts Kriſtaps Garders (kas miris 1818. g.), kà pirmāis kreetnais gramatiku kritiſis un pee tam ari ar ſaweem Latw. walodas pehtijumeem kahdus gadu deſmitus wehlaſ uſplaukoſchajai walodu ſalihdſinaſchanas ſinibai pa preekſchu eedams.

Za zaur lektora Roſenbergera darbeem, kurſch mehginaja pirmo ſiniſko Latw. gramatiku ſarakſtit, ſiniſkās Latw. gramatikas rihts auſis, tad eſot zaur Bielenſteina darbeem ſchini laukā gaiſcha deena kluwufe. Zaur Bielenſteinu eſot Latweeſchu waloda wiſiſhm ſiniſki apkopta. Zaur Bielenſteina nopelneem eſot walodu ſalihdſinaſchanas ſinibai it

ihpafchi Latw. walodā wahrri un durwis atwehrtas. Latweeſchu walodas ſiniba eſot gandrihs lihds ar walodu ſalihdſinaſchanas ſinibu zehluſehs. „Winai naw wairs japahrteel no fauſās, leeſās pahrtikas, ko praktiſkā dſihwe ar ſaweem untumeem tai atmeta, nē, wina ſmelahs tagad ſpehku un dſihwibu iſ paſcha dſihwibas awota, iſ ſinibas. Wehs atronamees tagad tani laiſā, kur Latweeſchu waloda ſahluſe iſkoptees. Wairojahs atſihſchana par Latw. walodas attihſtiſchanahs ſpehku pee mahziteem wihtreem, un tonahs waijadſiba pehz walodas leelafas bagatibas, pehz leelafas ſkaidribas un iſglihtibas pee tautas paſchas. Tas ir eewehrojams. ſchai attihſtibas waijadſibai lihds, waijaga lektora uſdewumam buht.“ Tad wiſus, peezās walodās: Latinu, Wahzu, Kreemu, Polu un Latweeſchu walodā atronamus walodas raſchojumus, — ihpaſchi Krowalda nopelnus peeminedams un ar Taurina Gederta gramatiku beigdams —, apſpreebis, tas beidsa ſawu runu ſchahdi:

No ſchi pahſkata teefam pahrllezinati, ka, lai ari loti gauſeem ſoleem, tomehr augſchā peeminetā laiſa-ſtrehti ſchini laukā ir uſ preekſchu eets. ſham ari pahrllezinajuſchees, ka Latweeſchu gramatikas wehſtules pehdeja gadudeſmitā ari Latw. walodas wehſture atdſihwojuſehs. Latweeſchu walodas wehſture ir lihds pehdejam gadudeſmitam gandrihi pa wiſam uſ weetās ſtahwejuſe. Manzelija Latweeſchu waloda, 17. gaduſimtena eeſahkumā, ir ſkandōs un formās, ne-eewehrojot foreiſejo, tagad wezo ortograſiju, pa labai dalai tapate, kahda ta ir ſchodeen wehl top runata un no daſcheem ari rakſtita. Tikpat maſ iſſchirahs pa dalai tahs preekſch Manzelija, 16. gaduſimteni ſpeeftās grahmataſ no ſcholaiſu walodas. Kaut ari tā ir, tad tomehr waram ſchodeen, kur mums Latweeſchu gramatikas wehſture ar gramatiku Latweeſchu walodā jabeids, to wehrā likt, ka ari ſchini ſinā wiſs daudſ zitadi tizis. Latweeſchu waloda war ſchodeen jau pate, beſ kahda aiſbildna, leezibu dot par ſawahm ihpaſchibahm, par ſawu dſihwi un dſihwibu. Eewehrojot tagad til ahtri uſ preekſchu eiſoſcho iſglihtibu un attihſtibu Latweeſchōs, eewehrojot winu awiſchneezibas uſplaukoſchjanu, eewehrojot winā ſeedoſchās ſiniſkās ſabeedribas, ja, eewehrojot Latweeſchu glufchi pahrauninato dſihwi un ſadſihwi, waram, mani fungi, pateſi apleezinat, ka ari ſchē tas, kas ſenaſ gaduſimteni newareja notikt, tagad gadudeſmitā notizis.“

Nunai beidsotees filologijas fakultetes delans un ziti profefori un lektori nowehleja ſawam jaunajam amata-brahlim daudſ laimes un ſekmes, pee kam walodu ſalihdſinaſchanas ſinibas profefors, Dr. Leo Meyers, kà uſ labu ſihmi uſ leelā leetus, kas pa wiſu runas-laiſu, gandrihs weſelu ſtundu, gahſtin gahſa, norahdidams it laipni-pateizahs, ka nu ſchejeenes filologi dabujuſchi pilniqi pahſkatu par Latweeſchu walodas gramatikas wehſturi, kas wineem lihds ſchim bijuſe glufchi ſweſcha.

Uſ drihſu redſeſchanos

Zuhs miſhli ſweiznadams

T.

Wehl kas par Kurſemes laukſkolotaju ſapulzi.*)

Lai gan Kurſemes ſkolotaji, ſawam zeenijamam ſapulzes preekſchneekam par wina „kreetnu“ ſapulzes-wadiſchjanu pateildamees, parahdija, ka tee ar ſawu ſapulzi wiſpahriqi meerā palikuſchi, tad tomehr mums ſchē atleekahs wehl daſchus truſkumus uſrahdit, jo pehz muhſu domahm tilai tahdā wiſjē war uſ muhſu ſapulſchu pilniqi attihſtiſchanos zeret.

Ta ne kahdā wiſjē wehl neſpehjam iſpraſt, kà pa wiſam wareja zeenijamajis Bōttchera mahzitajs eedroſchinatees, ſapulzi otrā deenā ar tahdu preekſchlikumu eeſahkt, lai ſapulzē wiſi tee pazeltos, kas gribetu ſapulzi pulſten diwōs nobeigt un ar winu kopā iſpreezafchanahs deht ſalumōs braukt. Wiſ papreekſchu buhs zerejams, ka ſkolotaji ne iſluſteſchanahs deht bija no wiſahm Latwijas un pat daſchahm ſekſch-kreewijas dalahm Jelgawā ſabraukufchi; otrkahrt buhs ſaprotams, ka uſ tahdu preekſchlikumu naw eeſpehjam ne kahdu atbildi dot, tadeht ka ſapulze tilai tad beidsama, kad wiſi nolemtēe darbi padariti. Negribu ari tizet, ka tahdu preekſchlikumu zeen. ſapulzes wadonis beſ kahda apdoma buhs preekſchā zehlis. Tapehz ſchis preekſchlikums drihſak buhs ar zitu preekſchlikumu ſakarā ja-apluhko, kuru beigās ari pats ſapulzes preekſchneeka kungs preekſchā zehla, proti, ka Kurſemes ſkolotajeem turpmaſ preekſch apſpreeſchanas wairs ne kas ne-atleekahs, un ka tapehz

*) ſchis rakſts mums gan daudſ ahtraki bija peejuhſtiſ, bet negribejam to ndrulat, eekam tas rakſts „Mana pirmā ſunu-deenu nebela wehl nebija nobeigts. R e d.

fapulze uš nenospreeſtu laiku ir ja-atzeļ. Waj ſchē nu naw pateeſi Wiſſemes laukſkolotaji janofcheblo, kureem Kurſemes laukſkolotaji jau tiļ taſhu preeſſchā, ka teem ſapulzes wairs newaijaga!

Ari zītā daudſ ſwarigakā ſinā nebuhs ne weenam no ſapulzes dalībneekem Böttchera kunga iſtureſchanahs aiſmirſtama. Ja eewehrojam, ka Latwju tautas attihſtibas laukā ari daſchs labs Wahzeetis ſtrahdā un ka daudſ no muhſu tautas ſkolotajeem ſawu mahzibu paſchi Wahzu walodā baudijujchi, tad gan muhſu tautas ſkolās paſihſtot, mehs waram daſchu tautas ſkolotaju aiſbildinat, kad winſch apſtiiprina, ka tam ir tikai Wahzu walodā eephejams, peeklahjiigi ſawas domas iſſazit. Bet kad ſapulzes preeſſchneeka kungs, ka Latweeſchu baſnizkungs, latwiſki nemahzetu, to ne kahdā wiſhē ne es, neſj ari zits iſpratihs. Ka ſkolās preeſſchneeka kungs tikai zitus latwiſki runajam ſaprot, bet pats, ka leekahs, latwiſki runat nemahſ, to winſch pilnigi pats pa wiſu ſapulzes laiku, kamehr es tant dalibu nehmu, zaur to peerahdija, ka tas weenigi wahziski runaja un uš wiſahm latwiſkahm runahm un apſpeeſchanahm ſteigſchus ſteidſahs wahziski atbildet un tā Latweeſchu walodu ſapulzē apſpeeſt. Daſchs labs buhs tapehž pa ſcho jozigu ſarunaſchanas-laiku ſewis jautajis, waj tiļ leela walodas juſſchana gan buhs ari pee Bahbeles torna bijuſe un waj winſch pateeſi pats 19. gada ſimtena beigās dſihwo. Tadeht mehs gribam ſtipri zeret, ka nahkoſchā ſkolotaju ſapulzē, ja tahda wehl ſchini gada ſimteni atgaditos, tiļ leelu kaiſlibu jeb peemihlibu preeſſch Wahzu walodas wairs neparahdihs. Kahdu puſotra ſimtu gadu atpaſak bija jaw Glūka mahzitam eephejams, wiſu Biſheli latwiſki tulkot, un kahdu ſimtu gadu atpaſak wareja jau muhſu prahtneeks G. T. Stenders ſawu „Augſto Gudribas Grahmatu“ ſaraktiht, ta ka tikai par dwehſeli prahtojot tam bija iſmiſeſchanas deht weenu weenigu reiſi ja-eſauzahs: „Wairak es no ta newaru ſtahttiht, jo tai nabagai Latweeſchu walodai truhtſt wahrdu no augſtahm garigahm leetahm ſamanigi rakſit. Kad juhſu tauta turpmak atſkaidroſees, tad jumš ariſjan augſtali un ſkaidraki gudribas wahrdi raſees.“ Tagad turpreti muhſu tautas ſkolu preeſſchneeka kungs nemahſ pat par wiugroſchānu ne weena wahrda latwiſki atbildet!

Bet par wezo Stendera tehwu runajot, newaram ne kahdā wiſhē tagadeja Stendera kunga runu par bihbeles laſiſchānu tautas ſkolās aiſmirſt, par kuru daſchi lihdſ ar ſkolās preeſſchneeka f. aiſ preeſta winam ſawu pateizibu iſſazija. Gandrihſ weſelu ſtundu nopuhlejahs zeen. runatajs, garā aiſgrahbts, mehginadams peerahdit, ka bihbeles laſiſchāna tautas ſkolā wiſſwarigakā leeta eſot, un ka wiſu paſaules mahzibu ſwars preeſſch dſihwes, ar bihbeles laſiſchānu ſalihdſinajot, tihri neeks eſot. Ak, ka noſchehlojamš, ka zeen. runataja kungs, pa weſelu gada-laiku ſawu runu ſaraktiht, ſawa zilt-tehwa „Augſtu Gudribu grahmatā“ ne maſ naw paſlatijees. Tur winſch buhtu warejis jaw ſawa zilt-tehwa ſpreedumu palaiht, ka tautas ſkolās „ne ir daudſ ſlawejamas, ja tanis tikai laſiſchāna un katſime top mahzita, no zitam gudrahm ſinahm ne kaſ netop dſirdets.“ Tapat ari par to, ka preeſſch ſadſihwes ir dabas ſinatnibas no daudſ leelaka ſwara, ne ka garigu dſeefmu eekalſchāna galwā, winſch buhtu warejis tur laſit: „kad labiba rižā pahrfutuſe, tad jau ſehllai negeld, un kautſchu tu wiſās baſnizās liktu Deewu peeluhgt, tad tomehr nedihgs. Nu tu maniſt, ka tahs dabas ſinas wiſur geld!“ Zil atminos, tad zeen. runatajs ari tamdeht tiļ leelu ſwaru uš bihbeles laſiſchānu likta, ka iſ paſouligahm mahzibahm ne-eſot eephejams ne kahdas tikuma mahzibas ſmelt. Ka ari ſchē winam wiſai wilees, to winſch buhtu redſejis, ja tikai buhtu ſawa weztehwa „Gudribas grahmatā“ par peem. palaijis: „Chdeens un dſehreens ar ſahtu un gauſu muhſu dſihwibu uſtur; bet pahrleeku kungi pahrpilbit, ſlimibas un wahjibas dſemde . . . Tapehž mahzees, kahdu nelaimi brandwihns dſemde.“ Ka iſ dabas mahzibahm Darwins ari daudſ zitus kriſtigas tizibas tikumus ſmek, zeen runatajs laiſkam ne buht uſin. Tuwaki Stendera f. runu nebuhtu wehrts ap-luhſot, tadeht ka winſch pehžak ſarunā gandrihſ wiſu atpaſak panehma, par ko tas weſelu gada bija domajis.

Kā rahdahs, tad St. f. ari tikai tamdeht ſawu runu tiļ daudſ garumā willa, lai buhtu wairak reiſes bijis eephejams, nabaga awiſchu rakſtneekus aiſgrahbt un ar tahdeem wahrdeem ka ſriwol (= beſaunnigs, pehž Latw. awiſchu tulkofchanas*) un zitadi noſunit. Bet deemschehl,

*) friopt = beſdeewigs, beſgobigs.

ko par to tiļdaudſ runat! Tas jau agrak ari zītā ſapulzē notizis. Jaw ſenat biju pahrdomajis, kam gan ſchihš muhſu jaunlaiku ſlawenās mahſſlas attihſtiſchanas nopelns peeder, bet tikai Jelgawā 28. juniņā es tik ſchini leetā pee ſkaidribas.

Waj tad nu gan nebuhtu laiſs, no tahdeem neſmalkeem wahrdeem un teikumeem klajās ſapulzēs atrautees? J. Winflers.

Daſchadas ſinas.

No eekſchjemes.

Peterburga. Waldoſcha Senata ufaſs no 12. ſeptembra atwehl polizejai un ſchandarmeem katra brihdi fabrikōs iſmekleſchānu taiſit un ari fabrika pahrwaldneekam klahst eſot laudis apzeetinat.

— Par paſneegtu hiſtorigu ſobenu (ſk. „B. S.“ Nr. 38) Keiſariſka Augſtiba Leelſiſts trona-mantneeks dahwajis, ka „Nowoſti“ ſino, leitenāntam Fedorowſkim ſelta grebſenu, iſrotatu ar dimanteem.

Riga. Par Rigas aprinka garigu ſkolās rewidentu iſwehlets un no konſiſtorijas apſtiiprinats Peterupes mahzitajs Neuland'a f.

— Ceſſchleetu Miniſtera palihgs 31. auguſtā f. g. apſtiiprinajis ewang. lut. ſkolotaju un bahrinu palihdſibas kaſes ſtatutus, preeſſch Rigas, Walmeeres, Zehſu un Waktas aprinkeem.

— Iſtahjuſchā birgermeiſtera R. Būngnera f. weetā, Rigas rahte 18. ſeptembrī eewehleja rahtſkungu Arendu Bertholz f.

No B . . . pagasta (Wiſſemē) mums peefuhſta ſchahdu ſino-jumu, ko mehs uš ſuhtitaja wehleſchānos uſnemam, bet atbildibu winam paſcham atſtahjam. Ja wiſs teeſa, ko winſch tē ſino, tad ir gan behdiga buhſchāna! Winſch rakſta tā: Zitas walſtis tiļ runā un ſtahta par attihſtiſchānos un preezajahs par to, ka ar weenu kreetnus ſolus ſperot uš preeſſchu, bet no B . . . ſcheem par to naw ko domat. Aplahreijās walſtis ir lepnaš ſkolās, ka ari teeſas-mahjas, daſchās walſtis ari diw'tahſchigās, bet B . . . ſchu teeſas nams ir — kahda ſemneeku mahju-rija, kura gan jau no walſtinās par dſimtu ir eepirka. Nolikātās deenās tē nu ſa-eet wezee B . . . ſchi, ar wez-modes gardibenehm uš galwahm, tad pahrrunā par kahdeem gabaleem. Pehž beigtahm runahm wiſi dodahs waj nu uš B . . . jeb uš B . . . krogu, kuroš, ja kahdam wehl kahda kapeika pee rokaš, to paſchu nodſer. Tee, kam naudas naw, luhdſ no krodſineeka uš paradu, ſazidami: „Gan uš rudeni aiſmaſſaſchu; lini jau gluſchi labi aug, meeſcheem ari nekait ne kaš, waj newar „ſchmoret!“ Iſhtas ſkolās un iſhta ſkolotaja ari B . . . ſcheem naw; leelakā dala B . . . ſchu behrnu dſihwo ka ſiweni pa mahjahm ne ka laba nemahzidamees. Daſchi B . . . ſchu behrni jaw 12—14 gadus wezi un wehl ne galwas gabalus neprot. No rehlināſchanas, beſ kahdeem reteem, pat walſis preeſſchneeki ne ka neſin. B . . . ſchus war ari no tam paſiht, ka tee preti ſtahwoſcho, jeb preti nahkoſcho zilweku ne maſ neſweizina un ja kahds ſweizina, tad tomehr zepuri nezet uš augſchu, tā ka buhtu jadomā, ka B . . . zepure ar naglahm ir peenaglotā. Gandrihſ wiſt B . . . ſchi runā uš to praſtako wiſti, ka par peem.: „Mahs ar ſowu draugu aſam leeli dſahraji, bat mums nahburgs ar ſowu puſi ir wahl leelehki dſahraji, jo tee kotru ſwehtdeenu ſahd pee kroga golba.“ Laikrakſtus B . . . ſchi gauſchi maſ nem, jo ja kahds ari nem jeb daſchs buhtu gribejis nemt, tad atkal ziti aiſleedi, ſazidami: „Kam mums nemt laikrakſtus, lai nem tee, kam naudas par teſchu birſt, es jaw labak to dalu nodſeru, ne ka par neekeem atdodu.“ B . . . ſchu aiſjuhgs ir wezmodes ſakas ar ſpalwaino ahſcha ahdu apſchuhtas, lubainee wahgi tā, ka ſwehtdeenā uš baſnizu brauzot ſewai jaſehd pakalā un wihrām winai klehpi, kurpreti kahdus pahri behrnus uš ſuhreem uſtupina un tad dſenahs uš baſnizu. Pehž beigteem Deewa wahrdeem, ka jaw tas aiſweenam mehdi buht, waijaga rihtli ar ſtiipreem dſehreeneem iſſkalot. Teatrus un weefigus wakarus B . . . ſchi gan wairak reiſas ir iſrihkojuſchi, bet par teem tā ſakot ari ir janopuhſchahs. Schogad auguſta mehneſi ari B . . . ſchi iſrihkoja weefigu wakarū uš kuru ari es nonahzu. Schē nonahkuſcham tika rahbita weena leela weeju-ſahle, kura, ka pehž zaur kahdu nejanuſchu mehriſchānu dabuju ſinat, bija 3 1/2 aſis plata un 4 aſis gara. Schai ruhniģajā weeju-ſahlē ſpehleja 3 muſikanti, kuri zaur daudſtahrtigu bairiſchā dſerſchānu ſewi pee pilnigās kurahſchās uſtureja. S . . . g.

Zelgawa. Is beenesta atlaisis gubernas sekreters Nikolajews eefneedsis Gekschleetu Ministera k. grammatinu ar wirsrahtu: „Muhfu ugungsgrehki us semehm,“ kura no tautas apgaisunofchanas sinibas komitejas par koti derigu atrasta, preeksch skolu- un tautas-bibliotekahin. Grammatina maksä ar peesuhstichanu 60 kap. un ir us schahdu adrest parastama: Peterburgä, Demidowas Schkehrfu eelä, namä Nr. 5, B. G. Janpolski tipografija.

— Scholza swehrnize, kas lihds schim Niga usturejabs ir tagad us Zelgawu pahrwesta.

Is Stabes „Stg. f. St. u. L.“ sino, ka kirschu kofi atkal otu reij sahlf seedet un ari us laukeem daschas pukites seedos tehrpuchahs.

Kuldiga. Kursemes gubernas Pahrwalde apstiprinajuse Lempke k. par rahstskungu pee Kuldigas magistrata.

Par Unas-muischas satuma-swehtfeem mums wehl no diwi pusehm peenahl raktii, kurdos zeen. rakstijaji issalabs pret swehtku isrihtotajeem. Taisnibai par godu mums japeemin, ka no jauna pret wineem ne kas eewehrojams naw peenests, tikai pirmä schehloschanahs teef ustureta, ka lehti protams, ne bes dascheem schweem wahrdeem. Ka mehs schos raktius wairs neusnemam, tas nenoteef ne buht tadeht, ka mehs zaur tam zeen. eesuhstijajeem stahtos pretim, swehtku komiteju jeb isrihtotajus aijstahwetu. Ne buht ne, jo mehs paschi tur ne-esam bijuschu klast un otram kahrtam mums truhst eemesla, weenai pusei wairaf tizet, ne ka otrai, jo wisi, kas schini leeta raktijuschu, mums leefahs buht ustizami wihri, til ka weens to leetu nehmis no tahs, otrs no zitas puses. Tadeht kahds wahrs no treschäs puses, kas islihdina un salihdsina, gan nebuhs neweeta.

Shi sakot, mums leefahs — zil no abeem raksteem redsams — ka swehtku isrihtotajeem bijusi pilniga teesiba zela stahtees tahdeem weeseem, kas winas nosajito kahrtibu naw zeenijuschu, bet druszin patwaligi pahrlahpuschu. Brihwibu ari schini sinä zeenidameem, mums tatschu ja-issala tahs domas, ka wiahm preekschneeziham un komitejahm, kas kahdu atklastu sanahlschanu isrihto, peenahlahs: weenahrt us kahrtibu kuhlot un pretotajus sawaldit, otruhahrt zeenischana no weesu puses. Ja no schi prinzipa atlahpjahs, tad tahds sanahls lauschu pulks tal ir bes wadoneem, bes waldbibas, bes usraudsibas, un tas ne kad newar un nedriht buht. Kad es fur esmu weeds, tad man ja-zeeni un ja-eewehro nama-tehwa eerasthas un nosajizumi; nepatihf man tee, tad es waru atlahptees, bet man naw teesibas, tos nizinat, tihscham pahrlahpt un zaur to weltigu trofsni zelt un zitus, kas ar teem meera, bes wajadibas trauzet. Tas ir tihri wispahrigs sabsihwes-litums.

Bet mums leefahs, ka zeen. swehtku komiteja scho sawu teesibu druszin par asu isleetajusti. Teesa, ka weeseem us sawu roku, bes komitejas atlahschanas nebija brihw dseedat; bet teesa ir ari, ka tee bija ta sakot tautas- jeb lauzineeku-swehtki klaijuma, fur katrs tatschu aiseet, lai no firds waretu isprezatees. Warbuht gan buhtu labaki bijis, kad zeen. preekschneeki buhtu padiktos dseedatajus usajizinajuschu, ne us sawu roku, bet ar ziteem kopä, draudsiigi, brahligi isdseedatees. — Tahlaf: teesa, ka ar uguns-leetahm ja-apeetahs prahtigi, ka tahs nedriht lauschu pulka mest; bet teesa ari ir, ka tur, fur tahda uguns- schana reij stahw programä, ari daschi joki noteef, kas nu gan ne wiseem pa prahtam, ihpashchi tam ne, kas no tahda schahldama un krahldama „schwermere“ weilli neprot issfargatees. Bet waj tad nu tadeht til aji ja-isturabs? Pee kuras tahdas ugunofchanas gan reijehm ne-usbirft dsirktiele us smalku gardibeni un baltu kleiti? Luhdsam reij aiseet us Zelgawu pa wezeem Jahneent, tad gan redsehs, zil raibi eet. Rehtinds un zil daudj pat paschi kahrtibas usraugi neteef „noswilinati,“ bes ka tamdeht til leelu trofsni zeltu. — Kamehr jautriba pastahwehs un jaunibas nesahdigä pahrgalwiba kupos, tamehr wezaki laudis alash atradihs eemeslu, par jaunektu pahrlaeku jautribu schehlotees; bet waj tad nu jauneklus padarim par firmgalweem!

Komitejai pahrmest, ka ta ne-esot derigatu weetu preeksch swehtfeem ismeklejusti, ir gluschu neweeta, nepareisi. Buhtu winai labaka weeta bijusi, tad wina laikam to buhtu isredsejusti.

Ja Zums, zeen. stihdetaji, nu patiktos, tad scho leetu waretum ka nobeigtu usluhtot. Un galä peeneent schahdu draudsiigu padomu: Tenzinat Deewam, ka Zums no ahrpuses meers, ko Zuhst stihdatees, sawä starpä? Kä tas isskatahs! Eset draugi, tauteschu, eset

Latweeschu sawä starpä. Sneedseet weens otram roku un neteefajat til bahrgi — sawus brahlus!

Is Emburgas. Dascheem tauteschuem wijai laipnigi peepalihdsot bij isdeweess beidsamaja laika starp schahs puses jauneeeschuem kreetnu gara jautribu us dseedachanu modinat, ta ka jaw pehrn atstaneja ta wehstis, ka Emburgä kluhs dseedachanas beedriba dibinata. Pehrntas newareja notikt, schogad tas notizis. Scho pawasar nu bij laimejees tahdam dseedataju pulzinam is paschu un aplaiminu pagasteem saweenotees, ta ka beidsot tatschu ne bes maseem publineem wineem pilnigi isdewahs tahdu sabeedribu zelt un us kahrtam usstatit; pee kam turklast pascha lora isrihtofschana us dseedachanu ne masums siblas darbofchanahs pagehreja. — Preeks manim, ka waru sawus mihtlus aplaiminus, Emburdsneekus — schini sinä ka dseedatajus apweizinat! aridsan labu selmi un weiksmi schini kopiga, jautra un satiziga darba lauka wineem nowehlet. — Ka man no pascheem dseedatajeem laipni sazits, tad lora wadischanu usnehmees tureenes prw. elementar-skolotajs Dega k., kuresch no pascha eesahluma wias darbofchanahs wadijis. Dseedachana noteefot us wairaf balsihm, pee kam tikai wihru balsis ween dalibu nemot. Turplikam schis foris nefischot to wahrd: „Emburgas wihru-koris“ un buhschot stahwet tuwa sakara ari ar swehtdeenas draudjes dseedachanas kori. — Zil tahlu man bij ihsumä tahs sinas par augscham peemineto dseed. kori pawehstijamas. Tagad manim lai buhtu atwehlets laipneem lasitajeem kahds wahrdinsch sawrup par scho leetu peeminet.

Ka mas gadu atpafal tahdas dseedachanas beedribas muhsu mihtla kurseme stipri ween sahka isplatitees, buhs pa leelakai dalai lasitajeem sinams. Bet wias schahs deemschehl nedabuja wis ilgu pastahwibu; daschai tahdai pascha usplautschana wajadseja sawihst un no sawahm lihgofchahm dseesmu stanahm apstahtees. Tas notifahs daschadu zehlonu labad. Retalahm til no schihm isdewahs wius tos kawellus pahrspeht un dseedachanu usturet; kamehr daudjas bij tomehr nihtuschas un panishtuschas, un spehja til ta sakot „sawä starpä“ dseedachanu kopt, bes ka zaur to buhtu leelaka peedaliichana panahfta. Ne zitadi, ka ta ir gahjis ari Salgales draudse, pee kuras tagad schis foris peederahs. Ir te ir wairaf reijas tahdas sabeedribas zeltas un dibinatas bet neba tomehr wias pastahwejuschas. Zil man par sawas puses koreem sinams, tad waru pehz pateesibas apleezinat, ka gandrihs wisur ir weenigi til naidis, nesaderiba un neweenprahtiba sakrischanai par eemeslu bijuschas. Schahs trihs netikumum ihpashibas, kas zil daschu labu eetaiji, ka sabeedribu muhsu mihtla tehwiä ir spehjuschas nihzinat un no rahmas, nopeetnas darbofchanahs aiskawet, gan reti fur wehl til ahtri sawus samaitadamus solus speer ka eelsch dseedachanas kopichanas. Tapehz weenu par wiahm reijahm gan buhtu derigs muhsu teizameem Latw. dseed. koreem atgahdinat, ka tee, pirms apasch dseesmu karoga stahjabs un stanofchai Lihgas deewei sawas balsis nodod, ka teem tad wairaf deretu eewehrot winu grunts un pamata ihpashibas, kas tos arweenu winu mehrkim tumina un schih buhtu: wairaf weenprahtibas, satizibas un daschahrt leelaka zenschanahs. Schahs kreetnajahs, tikumigahs ihpashibas deretu katram tahdam dseed. korim wirs sawa karoga usspraut. Bet neween us karoga bet ari preeksch azihm un eelsch prahta paturet. Zitadi war wisu kreetnakee zenteeni sahlt sahnis eet un brangee, jautree dailes raschojumi wijai panihft. J. Leijeneeks.

No Wez-Schwardes. Swehtdeen, tant 27. augustä isrihtoja brahli Barron, ar laipnu peepalihdseschanu no muhsu pagasta waldbibas, pirmo Latweeschu teatri schini apgabala, Bulderu mahjäs. Spehletas tapa diwi original joku lugas no Adolf Allunan, „Zaigs Moses“ un „Pascha audsinats,“ pehz tam weefigs wafars ar danzofchanu, furu pahrafas eenahlschanas tiklab no teatra, ka ari no weefiga wakara nelaimigeem Zekabstanneeem par labu bija noliktas. Tahs deenas slihta un leetaina laika deht, muhsu teaters newareja tapt apmelleis no til daudj publikas, zil eepreeksch zerejam; ta tad gauscham mas, pehz leelu isdoschanu aprehlinaschanas pee teatra isrihtofschanas, nelaimigeem Zekabstanneeem par labu atlika. Issakam ari pateizibu muhsu zeen. aktrisehm un akteereem par winu publineem pee sagatamofchanahs us teatra israhdsichanu, ka ari pagasta waldbai par labu kahrtibas ustureschanu.

Teatra wadons.

Masfawa. Generalgubernators firšt Dolgoruki aissuhtijis fčinis deenās uf Peterburgu 300,000 rublu preefch kafaku fugeem, tā ka iſ Masfawas preefch fchi noluhka pa wiſam 2 milj. rublu ſalaſiti.

— „Moſt. Weh.“ rakſta, 10. ſeptembri atnahza pee Tweras pilſehtas polizejas gubernas ſekreteris J. A. Kraſſnoſelſky un iſteiza, ka wiſch uf Maſkawu atpakal zelojot kaħdā ſtanziā weenu zilweku no- nahwejis. Kraſſnoſelſky tuhlin apzeetinaja.

Warſchawa. Pee Serebrjanka ſtanziyas uf Warſchawas dſelſz- zela, 16. ſeptembri aħtr'brauzeens iſſlidejis iſ ſleedehm.

Wilna. Kaħds artilerijas-brigades ugunotajs, las ſlimibas deħt aħrpraħtigo namā uſturejahs un ſawas rahmas iſtureſchanahs deħt netapa jo zeetati apwaktets, eewainoja trakuma briħdi wairak kopejus un iſſkrehja uf eelu. Waħts ſaldats, domadams ka aħrpraħtigajs ir behgls, uf to ſchahwa, tā kā to ſtipri eewainoja un ſoti maſa zeriba atleek uf atweſeloſchanos.

Kiewa. 6. ſeptembri iſzehlahs Kiewas dſelſzſzela ſtanziyas pretſchu ſpiħkeri uguns, pee kam daudſ zwihbaku, ſpirta, petroleuma zc. ſadega. Skahde ſneedsotees liħdſ 50,000 rubl.

Karſowa. Ne ſen kaħds tureenēs dſelſzſzela eereħdnis ſwineja kaħſas. Uſ bruħtgana weħleſchanos laulaſchana nonotika wiſ tanī baſnizā, kur bruħte peeder, bet kaħdā zitā. Behz kaħſahm preeſteris, kaſ jauno pahri laulajis, dabuja weħtuli no taħs baſnizos preeſtera kur bruħte peeder, ar to uſaižinaſchānu, lai par laulaſchānu daboto nauđu tuhlin wiſam peeſuħta, ja negrib, ka lai wiſu apſuħdſ. Pree- ſteris kaſ laulibu iſdarija, meera miħlotajs, aissuħtija ſawam amata braħlim beſ kaweſchanahs par laulaſchānu dabotos 15 rubtus.

Odeſā eſot tagad leels ſiħſas naudas truħkums, tā kā par weena rubla iſmainiſchānu 15 ſap. jamakſā.

— Preefch gardawoju, teeſas-ſulainu zc. deeneſtā aissuħtiti iſ Peterburgas uf Odeſu 400 ſalbatu. Wiſi prot rakſtit un dabon 20 rublu pa mehneſi lonēs.

— Starp Odeſu un Peterburgu naħtoſchā gadā eetaiſiħs aħtr- brauzeenus, kaſ 50 werſtes ſtundā nobrauks. Preefch paſaſcheereem buħs wagonōs reſtaurazija eetaiſita, kur tee wareħs ehdeenus un dſeh- reenus dabot.

Mjaſana. 15. ſeptembri iſzehlahs Mjaſanā uguns-grehſs, un ſiħai otrā deenā uguni ſpeħja nobſehſt. Uguns iſzehlees 4 weetas uf reiſu. Nobeguħſas ir pa wiſam 13 muħra- un 31 koka-ehſas. Skahde weħl naw aprehſinata. Cedſiħwotaji ir pahrlēeku bailligi palikuſchi.

Stawropole. Poſkaini ſaħdſchās cedſiħwotaji ſagatawojahs patlaban kweeſchus plaut, kaħ iſ ne-iſdibinajameem eemeſleem weens kweeſchu lauks ſaħka degt un iħſā laiķā 112 deſetines kweeſchu- nodega. Ja ſiħai widuweju raſchu rehſinatu, tad ari ſkahde iſtaija 1500 tſchetw. kweeſchu.

Politikas pahrfkats.

G. M. Rigā, 25. ſept. Politikas debeſs weħl arweenu apmah- kuſehs; weetaħm maħſoni ſchirahs, weetaħm atkal ſawelkahaſ uf jauneem negaiſeem, tā ka gruħti noſakams, waj kari jeb meera-laiķi ſagaidami. Zil tagad parebĵams, tad gan Anglija meerigi ar Afganiſtani ne-iſliħs; wiſa labpraħt karu ſaħktu, ja wiſai nebuħtu jabiħſtahs, ka wiſas Ju- deeſchu pawalſineeki uf nemeereem neſazeltos, jo tee Anglu juħgu ar iħgnunu neſs un to kaħru briħdi noħratitu, tiſ liħdſ kā iſdewigs laiķs uf tam raſtos. Do Angli it labi ſin; tomeħr wiſi leeli iſleekahs, ar karu draudeħani, ja Kaħulas emirs Angliju nenoluħgtu. Par ſcheem draudeem emirs maſ ko behdahs; wiſch turpreti jau daſchu wajadōngu ſoli ſpeħris, kaſ uſ nepadoſchanos Anglijai ſiħmejahs. Kā laſitajeem ſinams, tad Kaħulas emirs pee ſultana aissuħtijiſ ſlepenu ſuħtni, kaſ lai ſultānu uſaižina uf draudōngu ſaweenoſchanos pret Angliju, jo no Anglijas Turzija ne ko laba newarot jagaidit, turpreti no Kreewijas gan, tapeħz Turzijai beretu ar Kreewiju ſtaħtees draudōngakā buħſchānā. Waĵ ſultāns emira praħtigam padomam paklauſiħs, to newar ſinat, jo ſultāns ir ſawā iſtureſchanās gleħws un ſchaubigs; warbuħt kaħ Midħats paſchā naħtu pee waldiſchānas groſcheem, ka tad taſ notiftu.

Ar Turzijas un Afganiſtānes nodomato draudōngu ſabeedroſchanos ſiaħw tuwā ſakara Greekiyas buħſchāna. Taſ ir tā: Pa Kreewu-Turku kara laiķu Anglija peerunaja Turziju, lai ta ſuħtot pee Afganiſtānes

waldneeka (emira) ſuħtni. Taſ lai peerunajot emiru uf karu pret Kreewiju. Sultāns ſuħtni aissuħtija, bet emirs atbildeja, ka wiſch jau gadeem ſtaħwot labā un draudōngā fatiſſchānā ar Kreewiju un ta- peħz ar Turziju newarot pret Kreewiju ſaweenoſtees uf karu. Anglija toreiſ bija Turzijai ſolijufe, ja ſchi ſuħtni uf Afganiſtani pee Kaħulas emira ſuħtiſchot, tad wiſa par tam ruhpeſchotees, ka Greekiya karu Turzijai ne- peeſatot. Anglija ſawu ſolijumu iſpildijufe, Greekiju no kara atture- dama; bet ko Greekiya ir panahkuſe, Anglijai paklauſidama? Leelwalſtiſ negrib Greeku ſtriħdus-leetā ar Turziju eemaiſitees un Greekijai ari ſajits, ka wiſas deħl karu ar Turziju neſaħtſchot. Walodas gan (no Anglijas puſes) ir iſpauſtas, ka Greekiya ar Turziju meerigi iſliħgtchot, maſaku dalu no Turzijas robeſchu pawalſteħm (Deſalijas, Epiruſas) nemdama, bet tai weeta par atliħdſinaſchānu Kretas ſalu dabudama; bet taħs ir, kā nupat ſajijahm, tilai walodas, no kurahm weħl neſin, waj taħs uf pateſibu atbaſtaħs.

Par Auſtriju runajot jaſaka, ka wiſai ar kara-darbeem beidſamā laiķa ir brangi weizees, jo Herzegowina un Boſnija ir eenemta. Miniſteru ſchkeſchānahs, kaſ deħt naudas noſpreeſchānas preefch kara iſdoſchānahm bija zehluſehs, laiķam tagad iſliħdſinaſees, tapeħz ka kaſch nu Herzegowinā un Boſnijā ir beigts un tā tad jaunas iſdo- ſchānas nebuħs wajadōngas.

Kaħdu wahrdu par Auſtriju ſajijufchi greeſiſimees uf Waħziju. Waħzijas keiſars, kaſ deħt ſinamās eewainoſchānas (ĵaur ſleplawu Robiliſini) nobewa waldiſchānu ſawam deħlam trona-mantineekam, weħl waldiſchānu naw uſnehmis, lai gan jaw pilnigi atſpiħdſis. Kā aħr- ſemes awiſes ſino, tad wiſch aħtraħ waldiſchānu ne-uſneimſchot, pirms tagadeja walſis ſapulze ſawas dariſchānas nebuħſchot beiguſe. Eħe klaħt ari waram peeminet, ka ſoħial-demokrati ſaħt ſamanitees, ka turpmaħ newareħs wairs tā aplam ſtraħdat, nu ſteigſchus notura ſawas beedribu ſapulzes, lai waretu rehſinumūs noſleħgt, baiddamees, ka jaunee ſoħial- likumi, kaſ tagad, kā jaw ſinams, no iħpaſchās komiſijas teek apſpreeſti, wiſu ſawwalibu ſtipri ne-aprobeſchotu.

Beigās weħl japeemin, ka Franziyas Geſchleetu Miniſteris beidſamā laiķa ſingri iſturejees pret kaħdu ultramontanu pahdroſchu riħkoſchānos. Zitadi no Franziyas ne kaſ eewehroĵams naw ſinoĵams.

Wiſjaunakās ſinas un telegrami.

G. M. Rigā, 26. ſept. Todleħena telegrami Keiſara Maĵeſtetei. Aktiwas armijas wiſewaboniſ general-adjutants Todleħens iſ Adrianopelē tai 21. ſeptembri laiħis ſchahdu telegramu:

„Wakar nonahzu Adrianopelē. Burgaſā, Midoſā, Karnabada un Zamboli titu no gariſneezibās un no leela laiķu pulka apweizinat; wiſi luħdja, lai pee Juħgu Keiſariſtas Maĵeſteteſ kaħjahm noleekot wiſu ſiħnigako pateizibu par atſwabinaſchānu. Preefch un gawileſchāna wiſur ir leeliſtam; ſewas laiķa- puſes, wiħri nuħs pawada jaħiħus ar tarogeem. Wiſas pilſehtas bija ar wainageem, ar Kreewu un Bulgaru tarogeem puſchotās un watarā ar uģunħim apĵaiſnotās.

Turki kaħda uſtiziħu muħſu teeſahm, wiſi labpraħtigi ſawus kara-eerotiſchus nobod un luħdſ muħſu ſaldatus, lai tee pee wiſneem ſortelōs nometaħs.

Kaħ muħſu kara-pulki no Konſtantinopelē aiſgahja, tad daubſ Bulgaru ſamiliju wiſneem liħdſ bewahs, lai gan mehſ wiſus peerunajahm, lai paliktu atpalal ſawōs dſiħwoħkōs. Wiſur no muħs eeneħtōs apĵabalōs ir meeriba.

Ši nupat paſneegta telegrama rebĵams, ka daubſ Bulgaru ſamiliju muħſu kara- pulkeem liħdſ dewuſchahs, laiķam baiddamahs, ka Turki wiſahm kaħdus breſimū darħus nenobarot. Ka ſchahſas bailes naw biħuſchās beſ pamata, to perrahda ſchahds tele- grams iſ Konſtantinopelē:

Til ko ſereenu kara-pulki iſ Konſtantinopelē tuwuna bija aiſgahjuſchi, tad pee Tſchataloſchās un laiķs Konſtantinopelē tuwuna buħdamōs apĵabalōs iſzehlahs ne- meeriba. Til liħdſ ka Kreewu beidĵānu gwardu pulki bija pa kaħſiħkſchamidſchās titu pahri gahjuſchi, kaħ ſatrazimatee muħameħani kriſtigeem uſbruħta un lelu pulku no teem apahwa. Kā tureenās awiſes ſino, tad ſtarp Tſchekmeħſchi un Tſchataloſchu kaħdus 60 liħtus atwaduſchi uf ſemes- ĵulam. Turku awiſes domā, ka ſleplawibu iſ- darijuſchi Turku iſbehguſchi ſaldati, kaſ ar kara-eerotiſcheem apbrunojuſchees Konſtan- tinopelē apĵabalu padarot par nedroſchu. Ir jau atĵadijees, ka paſchi zelotaji tituſchi aplaupiti un nolauti. Kaħdā buħſchānā Turzijas waħdiba pawehlejuſe aissuħtit kara- pulku, tureenās apĵabalam par apuħteemaiſchānu un droſchibu.

Turzijas waħdiba uſaižinaĵa Armenijas patriarču, lai wiſch Geſerunas erz- biſtapan pawehlot, Armenieſcheem paſnoi, ka ſultāns pee wajadōngem liħdſleekem keeſchotees, lai waretu tureenās nemeerūs apſpeekt un nemeerneeħus iſumigan ſodam nobot. Patriarchs uſ tam atbildeja, ka tilai Afgiās Armenieſchi, ka ari Armenieſchi Konſtantinopelē neħahdu uſtiziħu neturol uf Turzijas waħdibu; patriarchs poħeħeſa, lai uf Armeniju noſuħtot jewiſiħku, iſ Eiropeeſcheem kaħtaħdiju komiſiju, kaſ lai tureen- nas neſaħrtibas iſliħdſinatu. Kā dſied, tad Zaħardōs (no Anglijas puſes) ſcho patriarča poħeħreĵunū atbaſiħot, Turzijas waħdiba ko padomu bodams, lai erĵetot kriſtigu gubernatoru Armenijā, jo zitadi Armenieſchi aiſeħſchot proĵam.

No Kretas atnahkuſchās ſinas, ka tureenās tautas ſapulze atraidijuſe Muħtara paſchās preeſiħkulumūs un negribot neħahdās ſarunās eelaiſtees neħſ ar Muħtaru paſchu neħſ ar Turzijas waħdibu.

Kā rahdahs, tad Anglija jaw nauđu ar Afganiſtani ſaħluſe, jo atnahjis telegrami, ka Angli jaw Amurſibu eeneħmuſchi.

Atbildeſchais redaktors un iſdewojs: G. Wather's.

No ĵenſures atweħlets, Rigā, 26. ſeptembri 1878.

Sludinajumi.

P. Schilling'a

grahmatu-bodē ir dabujamas wifadas skolās un zitas grahamatas un ihpafchi

dšeeſmu grahamatas

wiſjaunakā drufā, gan lehtōs gan dahrgōs eſeſjumōs: turpat ari pahrdob teem, kas ſintus „Tautas kalenderis“ uſ reiſi pirt, eſeſtus par 6 rub. un ne- eſeſtus par 5 rub.

Sirgu un Sarnates

pagasta waldeš zaur ſcho dara ſinamu, ka galwas-naudas iſdaliſhana par 1878./79. g. ir notikuſe. Wiſi ſcho pagastu lozēki, kam daliba pee noboſhanu maſſaſhanas, iſdaliſhanas-liſtes war eſſatitees pee ſcho pagastu waldehm un tas, kas ar ſcho iſdaliſhanu nebuhtu meerā, ſawu ſubdiſibu war peeneſt pee peederigās uſraugu-teeſas lihbš 24. f. m., pehb ſchi termina iſdaliſhana palikš ſpehtā un latram buhs jamatſa pehb tam, kura ſchirā tas eeliktš.

Sirgās, tanī 12. ſeptembrī 1878.

Sirgu pag. wez.: M. Krappe.

Sernates pag. wez.: P. Bratſhin + + +

Pag. ſtr.: G. Roſenbergš.

Banſionceri

atron ſaipnigu uſnemſhanu, Maſt. Ahr-Nihgā, leelajā Kaleju-eelā Nr. 48, Strahl namā, pee madames D. Ael. Turpat ari jaunās meiteneš war ſkroderſhanu eemahzitees.

Par laipn. ceweſbrojumu.

Matu-biſeš un ſchingonji teet lehti un ſipri ſagatawoti, Peterb. Ahr-Nihgā, Karlineš-eelā Nr. 12, apafchā. Turpat ari nogreestus un iſkemetus matuš pirt.

Loti labi

dſirnewu akmeni

preekſch ſweeſchu un rudſu bihdeleſhanas, tā ari pa wiſam jawabi dſirnewu almeni preekſch ſkroteſhanas un rupjās maſſaſhanas, leelā wairumā alaſch dabonami Nigās dſirw. afmenn fabriki no

H. Loewicke Nigā,

aif Keiſara dabrſa Nr. 6, melbera meifſtars un dſirnewu afmenu fabrikants.

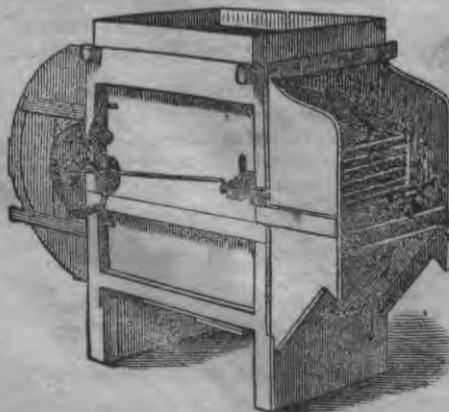
Divreiſi kihritu un tā uhdeni til ſlaidru

petroleumu

pahrdob par 18 kap. ſtovu un 2 rub. 90 kap. par pudu lihbš 15. oktobrim ſch. g.

Nebermana

petroleumu-lehgeri pee Jauneem-wahrteem.

Zaur ſcho daru ſinamu, ka, no 1. oktobra ſahtot, iſboſchu jaunū politiku un literariſtu awiſi Latweeſchu walodā, kuras wahrds buhs

Balks.

Awife iſnahlš Nihgā, diwreiſ nedelā un maſſaš beš peeſuhtſhanas par gadu 2 rubl., puſgadu 1 rubl. 10 kap., 3 mehneſheem 60 kap., ar peeſuhtſchanu par gadu 3 1 75 1 rubl. **Redakzija** atronahš Nihgās piſſehta Kalku-eelā (Kalkſtraſe, „ИЗВЕЩОВАЯ Я.“) Nr. 9, 2 trepeš augſti. Abonementuš war uſdot **Nigā** paſchā redakzijā, Jakobſona drufatawā, Schillinga, Luhan, Kapteina, Mehlona un Kriſtapa Buſcha grahamatu bodēs, **Zelgawā** H. Allunana graham. bodē, **Dobelē** pee kopmana N. Dawidowſki, **Leepajā** Urtinga graham. bodē, **Walmeerā** E. G. Trey un **Walfā** M. Rudolffa graham. bodēs un zitas piſſehtās wiſās graham. bodēs un uſ lauteem pee pag. ſkrihwera un ſkolotaja lungeem. Kas 10 ekſemplarūs apſtelle, dabuhn 1 **brihwekſemplaru**.

Pirmais numurs buhs ari **proweš numurs** un tiks iſſuhtits lihbš 20,000 ekſemplarōs par wiſu Latweeſchu ſemi.

Sludinajumi uhdodami **Nigā** paſchā redakzijā, Jakobſona drufatawā un jam peeminētās graham. bodēs, **Zelgawā** pee H. Allunana. Breekſch **proweš numura** ſludinajumi tiks pretim nemti lihbš 27. ſeptembrim. Tadeht luhgtu ar teem paſteigtees.

Tai ekſpedizijā eepſehtu pirmos numurus kahtigi iſſuhtit luhgtu pee laika apſteleſhanas uſdot. — Parakſtit war awiſi tulit lihbš 1. janwarim 1880 un tad maſſa beš peeſuhtſhanas 2 rubl. 60 kap., ar peeſuhtſchanu 4 rubl.

Adwofats **M. Webers** (Waraidoſchu Sanderis), awiſes „Balks“ iſdewešs un atbildoſchais redaktorš.

„Baltijas Semkopis“

un

„Beelikums“

ir ari no 1. julija ſch. g. uſ puſgadu apſtelejami un maſſā:

„Baltijas Semkopis“ nonemſhanas meetās 1 rubl.; par paſtu 1 rubl. 40 kap. un „Beelikums“ 50 kap. Ja ari kas wehlahš, war wehl pirmos numurus no gada eſahtuma dabuht.

„Balt. Semkopja“ ekſpedizija.

Par ſinu!

Wiſeem ſaweem zeen. pirzejeem daru ſinamu, ka mans jaunais

Tatweeſchu kalenderis

ar bildehm uſ 1879. gadu

ir tagad gataws un wiſās gruntigās Wiſemes un Kurſemes grahamtu pahrdotawōs dabujams. Par ſawa kalendera ſaturu ſo ſludināt, turu par newaijadſigu, jo latrs tanteekš, mana kalendera draugs, kas to jau preekſhejōs gadōs mahziješs paſiht, ſinahš, ka wina mehrtis ir zenſchanahš, un warehš ari pats pilnam apſwehri, zil taht tas tautigeem zenteneem kalpo; bet to gan gribu peeminet, ka zitu peelikumu ſtarpā manam kalenderam eet lihbš muhu tautas karewa Jehlaba Stolmeiſtera bilde lihbš ar aprakſtu par wina lihbſſchingo dſiſwi un pehbigeem kara-darberem Balkandš. Kalendera datā ir ari peelikš katōlu kalenderis preekſch Witebiſkās Latweeſheem, par tureem kalendera ſahtu-dalā atrabiſh tuwalas ſinas. — Kalenderis ir wiſpabrigi paſelinats un maſſā 25 kap. f.

Tablat pee manis ari weht iſnahlſchās ſchahdas grahamatas:

„Medneeki,“ ſtatuluga no K. Kalnina maſſā 25 kap.

„Reſcha-ſagli,“ ſtahtis no Lappas Warhtina maſſā 35 kap.

Apghadatajš **G. Sieslak's,**

grahmatu- un bilſchu-eepſeedejš Zelgawā.

Tihriſchanas- maſhines

wiſōš leelumōš

pahrdob par wiſlehtakahm zenahm

F. W. Grahmann

Nigā,

Nikolai-eelā blakus Strehlneeku-dabrſam.

Ruſtona Proktora lofomobileš un garaimu kutamās maſhines.

Rauſchenbacha ſtiſtu kutamās maſhines.

Nichtera ſiteju kutamās maſhines.

Bakera wehtiktu maſchin.

Ekſetu maſchin, arklus 2c. Superſoffatus pahrdob

Bieglers un beedr.

Nigā, piſſehtas Kalku-eelā Nr. 6.

Uſ Zoepffela kunga kaſpoſtu laula pee Zelgawas war dabot loti labus

baltos kaſpoſtus

pirt.

F. W. Grahmann

Nigā.

Nikolai-eelā blakus Strehlneeku-dabrſam

lehgeris un iſſtahde

no wiſadas ſortes

ſemk. maſchinehm un riſheem.

Superſoffati un maſhinnu eka.

Wiſadus

drukas-darbus

nem un par mehrenahm zeenahm ahtri un glihti iſſtrahda

Aleksandra Staħla drufatawa,

Nigā, Muħlu-eelā Nr. 13,

pretim Domas baſnijai.

van Dyk Nihgā, leelā Smiſchu eelā. Claytona lofomobileš, kut. maſhines, Packarda Superſoffati

augſt- un maſagradigi ar peefolita labuma apgalwoſhanu, tā tā ari kali-mehſli un wiſadas zitas laukſaimn. maſchin. riſhi.

50 rubl.

pateizibas maſſa

tam, kas pee Ahrlawas pag. walbiſhanas ſlaidras ſinas uſrahda par teem 13. uſ 14. ſeptembrī ſch. g. Lubes Strupal ſaimneekam Matihš Graſſmann no ganibahm noſagtreem 3 ſirgeem:

1) behra 5 gaduš weza kehwe — mehrena leelumā — uſ lausteawas baltas trehpes — 100 rub. mehrtibā;

2) behrs 12 gaduš wezš ſirgš — wibiſtā leelumā — balta ſihme peere — kruhtis ſahnōš un apafchā wehdera atrodahš rehties, mehrtis 50 rubl;

3) pelehti-bruhns 1 1/2 gadu wezš lumelſch (ehrfeliš) ar firmu peeri, 50 rubl. mehrtibā.